

ПРОГРАМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПРАВОЗНАВСТВО

9 клас

Підручники:

1) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Наровлянський О.), 2026 рік.

[Підручник «Правознавство» 9 клас Наровлянський О.](#)

2) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Філіпенко Т., Дергачов Є., Ломакіна Г.), 2026 рік. [Підручник «Правознавство» 9 клас Філіпенко Т.](#)

3) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Ремех Т., Рябовол Л.), 2026 рік.

[Підручник «Правознавство» 9 клас Ремех Т.](#)

4) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Ратушняк С.), 2026 рік.

[Підручник «Правознавство» 9 клас Ратушняк С.](#)

5) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Васильків І., Кравчук В.), 2026 рік.

[Підручник «Правознавство» 9 клас Васильків І.](#)

6) «Правознавство» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Берендєєв С.О., Сергієнко В.С.), 2026 рік.

Навчальний матеріал для вивчення вказаних тем Ви знайдете в підручниках або можете скористатися ресурсами:

1. «Всеукраїнська школа онлайн», курс з основ правознавства для учнів 9 класу <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+Law-9th-grade+2020/course/>
2. Онлайн-курс із основ правознавства для учнів 9 класу <https://online.hneu.edu.ua/course/index.php?categoryid=120>
3. Відеуроки з основ правознавства для учнів 9 класу http://www.youtube.com/@socgum_UA

Підручники відповідають модельним навчальним програмам із правознавства для учнів 9 класу закладів загальної середньої освіти.

Програма самостійної роботи спланована відповідно до тем підручника для 9 класу закладів загальної середньої освіти: «Правознавство» (автор Наровлянський О.). Підручник створено відповідно до модельної навчальної програми «Правознавство. 9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори: Наровлянський О. Д., Пузіков Д. О.), яка рекомендована Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 15.05.2025 № 732).

Річна контрольна робота

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати	Джерела інформації	Інтерактивні завдання для самоперевірки
Розділ 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА				
1	Теми: Поняття та ознаки держави. Сутність та особливості державної влади. Соціальні норми. Поняття та ознаки	Учень/учениця описує соціальні норми та право як особливий вид соціальних норм, правовідносини й правопорушення; порівнює види соціальних норм і визначає відмінності права від інших видів соціальних норм; визначає наявність правопорушення в запропонованих ситуаціях; установлює взаємозв'язок між поведінкою людини та її юридичними наслідками;	Підручник «Правознавство» (авт. Наровлянський О.) Ст. 7-36	Завдання для систематизації та узагальнення матеріалу: 1. Цікаві завдання 2. Цікаві завдання

	права. Законодавство. Юридична сила правового акта. Конституція — Основний Закон країни. Правовідносини. Правопорушення. Юридична відповідальність	демонструє знання перебігу основних подій, явищ, процесів розвитку держави та права в часі в межах історичних епох; визначає віддаленість, тривалість одних основних подій, явищ, процесів розвитку держави й права відносно інших, розвитку національної правової системи України; укладає синхроністичну таблицю, наводить приклади спільного та відмінного в історичних подіях, явищах і процесах, пов'язаних із розвитком держави та права; пояснює на прикладах відмінності між суспільними системами держав, які мають різну форму правління, територіальний устрій, політичний режим; виявляє і пояснює ознаки правової системи, що діяла на українських землях у різних культурно -історичних епохах; розрізняє економічні, політичні, культурно - інтелектуальні чинники розвитку держави та права й пояснює їхній взаємовплив на основі отриманих знань; визначає передумови, розрізняє результати та наслідки історичних подій, явищ, процесів розвитку держави й права; установлює взаємозв'язки між діями осіб (юридичними фактами) і виникненням, зміною, припиненням правовідносин, наводить приклади, характеризує правовідносини, у яких беруть участь неповнолітні; визначає критерії змін у житті суспільства, зумовлених виникненням держави та права (з допомогою вчителя); наводить приклади змін і неперервності в історії суспільства на прикладі розвитку держави та права, пояснює цю взаємодію; наводить приклади різних тлумачень виникнення держави суб'єктами історичного процесу; спираючись на логіку причиново-наслідкових зв'язків, прогнозує подальший перебіг процесу розвитку держави та права в період інформаційного суспільства й оцінює	Відеоурок Соціальні норми. Поняття та ознаки права. Джерела права. Система права Відеоурок Конституція України. Основний закон держави та його структура. Відеоурок Правовідносини. Види, структура, зміст правовідносин. Відеоурок Правопорушення: поняття, склад. Юридична відповідальність: поняття, види.	Завдання для підготовки до оцінювання за матеріалами розділу 1 Тест
--	---	---	---	---

		можливі зміни; передбачає зміни в державному управлінні, правовому регулюванні життя суспільства, правозахисній та правоохоронній діяльності в період інформаційного суспільства, прогнозує пов'язані з ними ризики й переваги; пов'язує історичні факти про розвиток держави та права з географічним простором; визначає належність найвизначніших пам'яток правової культури до історичних регіонів, країн, цивілізацій; формулює запитання щодо правових наслідків (зокрема, юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства) діяльності людини в природі; розрізняє первинні та вторинні історичні джерела інформації про державу та право; визначає сутність, важливість правового акта, його юридичну силу; виявляє смислові зв'язки між різними фрагментами правової інформації (зокрема, елементами норми права) та її джерелами різних видів; обґрунтовує необхідність, попри життєві обставини, добросовісно та в правовий спосіб утверджувати свої права		
Розділ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ — ОСНОВНА МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ				
2	Теми: Поняття і класифікація прав людини. Еволюція прав людини. Загальна декларація прав людини. Конвенція про права дитини. Конституційні	Учень/учениця пояснює правовий вимір поняття «гідність людини» та ідентифікує в минулому та сьогоденні випадки захисту й порушення гідності людини; обґрунтовує необхідність поваги до власної гідності та гідності іншої особи в контексті дотримання прав людини; пояснює залежність перебігу еволюції прав людини від вчинків / діяльності людей і соціальних груп, панівних суспільних ідей; визначає поєднання політичних, економічних, соціальних, технологічних, культурних та інших чинників, які впливали один на	Підручник «Правознавство» (авт. Наровлянський О.) Ст. 39-56	Завдання для систематизації та узагальнення матеріалу: Тест Знайди слова Завдання

	права й обов'язки людини та громадянина в Україні. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини й дитини. Звернення громадян	одного й визначали еволюцію прав людини в певну історичну епоху; аргументує за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій, пов'язаних з утвердженням прав людини; порівнює наміри та результати діяльності історичних і сучасних діячів і суспільних груп, спрямованих на утвердження прав людини в Україні; висловлює обґрунтовані судження щодо ролі особи, прав, які суспільство й держава надає людині в минулому та сьогоденні визначає передумови, розрізняє результати та наслідки еволюції прав людини; визначає критерії змін у житті суспільства, зумовлених еволюцією прав людини (з допомогою вчителя); співвідносить подію, явище, процес у ході еволюції прав людини та історичний період; за історичними джерелами визначає період еволюції прав людини; спираючись на логіку причиново -наслідкових зв'язків, прогнозує подальший перебіг процесу еволюції прав людини й оцінює можливі зміни; пов'язує історичні факти про еволюцію прав людини з географічним простором; розрізняє первинні та вторинні історичні джерела інформації про еволюцію прав людини; пояснює різницю між поколіннями прав людини та значущість прав людини для особи, групи людей і суспільства загалом; аргументує важливість міжнародних і національних документів, що містять стандарти прав людини; аналізує політичне, суспільне й культурне життя в Україні та світі, виклики для демократії і прав людини; аналізує причини й наслідки дискримінації та утисків у минулому й сьогоденні; пропонує, як протистояти випадкам дискримінації та утискам; ідентифікує і моделює ситуації, пов'язані з порушенням прав людини, виконанням	Відеоурок <u>Права людини: зміст, властивості, класифікація</u> Відеоурок <u>Загальна Декларація з прав людини</u> Відеоурок <u>Конвенція ООН про права дитини</u> Відеоурок <u>Конституційні права, свободи й обов'язки людини і громадянина.</u> Відеоурок <u>Механізми захисту прав людини та прав дитини</u>	Цікаві завдання
--	--	---	---	--

		конституційних обов'язків, зокрема щодо захисту України, обирає способи захисту цих прав; аналізує середовище закладу освіти щодо поваги до гідності та дотримання прав людини (за критеріями, визначеними в правових актах); створює власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності; дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності; обґрунтовує необхідність, попри життєві обставини, доброчесно та в правовий спосіб утверджувати свої права й виконувати обов'язки; утілює результати пізнавальної діяльності в медіатекстах		
--	--	---	--	--

Розділ 3. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

3	Теми: Вибори — основа демократії. Поділ державної влади. Органи законодавчої та виконавчої влади. Президент України. Судова влада України. Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення в Україні. Правовий статус іноземців та осіб	Учень/учениця характеризує роль Конституції України, засади діяльності та компетенцію вищих органів влади в Україні, а також самоврядних територіальних спільнот, механізми їхнього формування та діяльності; пояснює та ілюструє принцип верховенства права й розподіл гілок влади, ознаки правової держави та громадянського суспільства; характеризує роль держави та демократії щодо забезпечення прав людини й створення умов для розвитку особистості; характеризує взаємозв'язок та взаємну відповідальність громадян і держави в розвитку правової культури та збереженні територіальної цілісності держави; обмірковує , що може робити для утвердження культури демократії; пояснює , як належність до різних спільнот (громадяни України, неповнолітні, учнівство), зумовлені цим правові статуси, зовнішні чинники впливають на формування	Підручник «Правознавство» (авт. Наровлянський О.) Ст. 58-83 Відеоурок Демократія та її види. Поділ влади. Народовладдя. Вибори. Опозиція Відеоурок Органи державної влади в Україні Поділ влади Відеоурок Громадянство України	Завдання для систематизації та узагальнення матеріалу: Цікаві завдання Завдання Вікторина
---	--	--	--	--

	без громадянства	поглядів і переконань; визначає важливість для себе громадянства України, пояснює свої права й обов'язки як громадянина; розрізняє права людини й обов'язки громадянина, пояснює взаємозв'язок між правами / потребами та правом і законом; визначає причини, правові наслідки міграційних процесів, правовий статус іноземців та осіб без громадянства; бере участь у громадських ініціативах щодо формування інклюзивного простору (спроможний написати звернення із цього приводу до органу влади або місцевого самоврядування); визначає та пояснює, що для нього означає належність до українського народу як соціокультурної спільноти, українське громадянство; наводить приклади дії пропаганди в суспільстві під час виборчого процесу; пропонує (з допомогою вчителя) способи розв'язання наявних суспільних правових проблем на основі норм Конституції України, аналізує суспільний і власний досвід; бере участь у проєктах, спрямованих на утвердження цінності незалежності та територіальної цілісності України; пояснює важливість правових заходів щодо збереження і популяризації пам'яток історії, культури й бере участь у таких заходах; чітко формулює та висловлює судження щодо суспільних і правових ідей з урахуванням власного досвіду, різних видів правової інформації; оцінює та контролює вплив емоцій на свою поведінку в правовідносинах; застосовує окремі механізми безпосередньої (прямої) демократії, зокрема електронної; наводить приклади, як громадяни можуть впливати на політичні та суспільні процеси; використовує принципи врядування, долучається до розроблення правил, які діють у закладі освіти та громаді, виявляє випадки		
--	------------------	--	--	--

		їхнього порушення; спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах або організовує їх; утілює результати пізнавальної діяльності в медіатекстах; оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку; діє доброчесно з урахуванням своїх емоцій та почуттів інших осіб		
--	--	---	--	--

Розділ 4. ПРАВО У ВАШОМУ ЖИТТІ

4	Теми: Цивільна правоздатність і цивільна дієздатність неповнолітніх. Неповнолітні в цивільних правовідносинах. Спадкування і спадщина. Захист прав споживачів в Україні. Сім'я та шлюб. Порядок укладання шлюбу. Права й обов'язки батьків і дітей. Права дитини та їхній захист. Право неповнолітніх на працю.	Учень/учениця дотримується законодавства та суспільних норм і правил, які не суперечать правам людини, сумлінно виконує свої обов'язки; описує особливості цивільної правосуб'єктності неповнолітніх, права й обов'язки подружжя, права й обов'язки батьків і дітей; називає черги спадкування; розкриває порядок укладання шлюбу, трудового договору, складання заповіту, особливості розірвання трудового договору з неповнолітніми; розв'язує правові ситуації, що регулюються нормами цивільного, сімейного, трудового, адміністративного та кримінального законодавства; пояснює критерії інклюзивності громадського простору; пропонує способи залучення (інклюзії) різних людей у спільноти різного порядку, ураховує при цьому думку людей, які потребують такого залучення; аналізує середовище закладу освіти щодо поваги до гідності та дотримання прав людини (за критеріями, визначеними в правових актах); знаходить достовірну інформацію про сутність екологічних проблем і пропонує правові способи їхнього розв'язання; за визначеними (самостійно або з допомогою вчителя) критеріями добирає правову інформацію для виконання завдання, аргументує свій	Підручник «Правознавство» (авт. Наровлянський О.) Ст. 85-128 Відеоурок Цивільна дієздатність і цивільна правоздатність. Цивільна правосуб'єктність неповнолітніх. Відеоурок Основи спадкового права. Заповіт. Черги спадкування. Відеоурок Захист прав споживачів. Права споживача (покупця) в Україні.	Завдання для систематизації та узагальнення: Цікаві завдання Завдання для підготовки до оцінювання Тест
---	---	---	--	--

	Робочий час і час відпочинку неповнолітніх. Особливості розірвання трудового договору з неповнолітніми. Право дитини на освіту. Інклюзивний громадський простір та освітнє середовище. Охорона природи. Правові аспекти волонтерської діяльності. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх	вибір; складає список використаних джерел (зокрема, міжнародних і національних правових актів), дотримуючись засад доброчесності; ставить обґрунтовані / доречні запитання до змісту здобутої правової інформації; застосовує критерії для визначення достовірності й повноти правової інформації; класифікує джерела правової інформації на підставі їхньої достовірності, надійності, повноти, офіційного видання, юридичної сили та чинності правових актів; виявляє факти маніпулювання масовою інформацією, правопорушень у текстових і візуальних джерелах; формулює запитання щодо діяльності людей, їхньої правомірної (правочини) і неправомірної (правопорушення) поведінки, робить припущення щодо їхнього впливу на суспільство; розрізняє коротко- та довготривалі правові явища й процеси в хронологічному, географічному, людському вимірах, поняття «строк» та «термін», правові наслідки їхнього настання; пропонує (з допомогою вчителя) способи розв’язання наявних правових проблем неповнолітніх в освітніх, цивільно-правових, сімейних, трудових, екологічних, адміністративних правовідносинах, аналізує суспільний і власний досвід; як споживач розпізнає тенденційну інформацію в рекламі товарів і послуг, а також інформацію, що порушує його права як учасника трудових правовідносин в оголошеннях про працевлаштування; виявляє суперечності, логічні та фактологічні помилки в аргументах; аргументує власні судження правового характеру за допомогою наявних юридичних досліджень, доступних правових джерел і з урахуванням гуманістичних цінностей; описує, аналізує, оцінює різні правовідносини, у яких беруть	Відеоурок Сім'я. Шлюб. Взаємні права та обов'язки батьків і дітей Відеоурок Неповнолітні як учасники трудових правовідносин. Праця неповнолітніх. Відеоурок Право на освіту Відеоурок Правові аспекти волонтерства Відеоурок Особливості адміністративної та кримінальної відповідальності неповнолітніх	
--	--	--	---	--

		участь неповнолітні, визначає особливості регулювання правових відносин неповнолітніх; докладно описує правові проблеми, з якими стикаються окремі особи та різні спільноти в правовідносинах; аналізує приклади правового вирішення конфліктних ситуацій, які виникають у цивільних, сімейних, трудових правовідносинах неповнолітніх в українському суспільстві; пропонує правові способи подолання конфліктів у сфері цивільних, сімейних, трудових правовідносин неповнолітніх; пояснює вплив конкретної юридичної дії (вчинку) і події на правовідносини особи з погляду суспільних потреб та інтересів, важливості для власного правового досвіду; визначає способи власної участі як неповнолітньої особи в різних правовідносинах у житті класу / закладу освіти / родини / місцевої спільноти; планує своє життя, участь у правовідносинах у коротко- та / або довготривалій перспективі, планує способи досягнення своєї мети; формулює та аргументовано висловлює, відстоює в дискусії, що стосується розгляду участі неповнолітніх у правовідносинах, власні погляди та переконання; оцінює та контролює вплив емоцій на свою поведінку в правовідносинах; обґрунтовує необхідність, попри життєві обставини, добросовісно та в правовий спосіб утверджувати свої права; визначає свої сильні та слабкі сторони як суб'єкта правовідносин, формулює способи самовдосконалення для підвищення рівня своєї правової культури, правової грамотності; дотримується принципів академічної добросовісності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності; утілює результати пізнавальної діяльності в медіатекстах; оцінює якість		
--	--	--	--	--

		виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку; діє доброчесно з урахуванням своїх емоцій та почуттів інших осіб.		
--	--	--	--	--

РЕКОМЕНДОВАНІ ВИДИ РОБОТИ:

- складання конспекту;
- ведення термінологічного словника;
- виконання вправ та завдань з тем.